

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
יהי
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
ח'ת"מ סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה החשובה ודופת צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ל' ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 855

מסכת נזיר נ' - נ"ו ♦ כלים י"א, ו', - י"א, ה'

בס"ד, כ"ח תשרי תשע"ו

השבוע בגליון

- ♦ כהנים בימינו, רשאים לצאת לחו"ל?
- ♦ אלו הלכות ציינו הטור והשולחן ערוך?
- ♦ הבדל בין כהנים הדרים בארץ לאלו הדרים בחו"ל
- ♦ חיוב נטילת ידיים כשמכניס את ידיו בלבד לבית הכסא

♦ אדם החובש פאה נכרית כיצד יניח תפילין

- ♦ כניסה לאהל בו קבור "סבון יהודי" ואפר הנשרפים
- ♦ האם יש צורך לברר את מקור השער של פאה נכרית?
- ♦ האם מותר להשתמש בשער שנלקח ממת?
- ♦ הנחת תפילין על שער מושתל

דבר העורך

ידית

תחילתו בצער וסופו באכזבה, ומרה וקשה היתה האכזבה מן הצער.

שנים של איומים התגשמו בבוקר קודר. כרגיל, מוסיקה והפריץ.

על בית המרזח אין צורך לספר, וגם לא על החוב הכבד שצבר בעליו.

לאחר דחיות רבות הטילו הפרץ הקלָאָה, אין יוצא ואין בא.

חמור היה ענשו. הוא השלך אל ביתו מבוצר שאיש לא נמלט ממנו מעולם. הדלת נטרקה אחריו ובימים הרבים לאחר מכן היה מהרהר בה כב'מכה בפטיש' לחתימת חייו עלי אדמות. הוא חש כמי שנשמתו ניטלה הימנו והותירו בו אך חיות כדי להניע את גופו בלא הועיל.

בלילות החורף הקרים היה שב ומחשב את מאזני בית המרזח, ובכל לילה נזף בעצמו על שהגיע למצב ביש זה. בחשכת הלילה, בקור הנורא, בבדידות המתמשכת, היה כח דמיונו הופך דמיונות למציאות

דף נ/ב חלב המת שהוא שלם והתיכו

כניסה לאהל בו קבור "סבון יהודי" ואפר הנשרפים

לאחר מלחמת העולם השנייה הופנתה אל הגר"י וייס זצ"ל (שו"ת מנחת יצחק חלק א' סימן ל') שאלה כאובה שעלתה בעקבות מאורעות הימים ההם.

קבוצת יהודים שניצלו מגיא ההריגה, הצליחו לשמור עמם אפר גופות של מקצת חבריהם שנשרפו על קידוש ה' בימיה האחרונים של המלחמה. קבר קטן נכרה בשטח מקורה בחצר הקהילה ובתוכו הונח אפר הקדושים. כמו כן טמנו הניצולים בקבר זה סבוני "ריף", ששמורים היו עמם - סבונים אשר יוצרו מן הקֶלֶב של גופות יהודים שנרצחו על ידי הנאצים ימ"ש. מציאות זו יצרה שאלה לכהנים בני המקום, האם עליהם להימנע מכניסה למקום הקבר, שכן יש לחשוש שהמקום בו קבורים אפר הנפטרים והסבונים נחשב כאהל המת.

בעל "מנחת יצחק" מחלק שאלה זו לשני נושאים נפרדים. האחד, האיסור לכהנים להכנס לאהל משום אפר הנשרפים, והשני האם אסורה כניסת הכהנים לאהל המת, מפני הסבונים הקבורים בו. כלפי הנושא הראשון הוא מכריע שאין בכך חשש, כפי שפוסק הרמב"ם (הל' טומאת מת פ"ג ה"י), ש"אפר השרופין טהור". כלפי הנושא השני כותב בעל מנחת יצחק, שעצם הדבר שסבונים אלו יוצרו מִקֶלֶב אדם אינו מוסכם, וגם אם אכן הם יוצרו מִקֶלֶב אדם, יש מקום להקל שאינם מטמאים, שהרי מבואר בסוגייתנו, כי קֶלֶב המת שהותך אינו מטמא אלא בשתי תנאים: א. לאחר ההתכה גדלו כשיעור כזית. ב. חתיכת החלב המקורית שהותכה היתה כזית. אולם, אם גוש השומן הנמצא בפנינו הותך ממספר חתיכות חלב שאף לא אחת היתה בשיעור כזית, אין השומן מטמא.

מעתה, יש מקום לומר שסבונים אלו לא יטמאו, שהרי יתכן שהקֶלֶב ממנו נוצר הסבון מפורד היה למספר חתיכות אשר גודל כל אחת מהן לא היה כזית, ואין השומן מטמא. המנחת יצחק מצרף ספק זה לצדדים המכריעים להקל ופוסק שהכהנים רשאים להכנס למקום קבורה זה.

לעילוי נשמת

נר ה' נשמת אדם

מרת **נאוה בראל** ע"ה ב"ר חיים ז"ל
נלב"ע ל' בתשרי תש"ס **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

לעילוי נשמת

לעילוי נשמת

הר"ר **פנחס נצר** ז"ל
בן יבדלחט"א ר' אברהם צבי שיחי'
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה,
הותמסר רבות להקמת והפצת
הדף היומי בג' יברלטר
נלב"ע בחטף ביום ב' מר חשוון תשס"ח
תנצב"ה

הונצח ע"י מערכת "מאורות הדף היומי"

מרת **חיה רחל וינברג** ע"ה
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
נלב"ע כ"ט בתשרי תשמ"ב
תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידיו
הר"ר **מנחם וינברג** ומשפ' שיחיו בני ברק

הר"ר **יצחק פרי** ז"ל
ב"ר שמואל זינוויל ז"ל
שהמשיך מורשת אבותיו להדפסת ספרי
בית סוכטשוב וכן הפיץ במסירות את
"מאורות הדף היומי" בארה"ב.
נלב"ע ג' בחשוון תשס"ב
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו - בארץ ובארה"ב

לעילוי נשמת

נר ה' נשמת אדם

מרת **שרה לויטס** ע"ה ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע ל' בתשרי **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

דף נא/א חוץ מן השינים והשער

האם יש צורך לברר את מקור השער של פאה נכרית?

מבואר בסוגייתנו, ששערות המת מטמאות כל עוד הן מחוברות לגופו, אך שיער שנגזז מן המת אינו מטמא. **האם מותר להשתמש בשער שנלקח ממת?** למרות ששער שנגזז מן המת אינו מטמא, נחלקו הראשונים אם מותר להשתמש בו וליהנות ממנו, שכן, כידוע, מת אסור בהנאה (טור ושולחן ערוך יו"ד סימן שמ"ט סעיף א'), ויש להסתפק האם שערות המת כלולים באיסור זה. דעת הרמב"ם (הלכות אבל פרק י"ד הלכה כ"א) היא, שמותר להנות משער שנגזז מן מת. אולם הטור (יו"ד סימן שמ"ט) חולק וסובר, ששער המת אסור בהנאה (עיי' עוד מנחת חינוך מצוה רס"ג אות י"ג עמוד רפ"ו טור א' בהוצאת מכון ירושלים). הפוסקים דנו רבות לגבי השימוש ב"פאה נכרית" לכיסוי הראש. חלק מהפוסקים האוסרים לחבוש פאה נכרית ככיסוי לראש, העלו, בנוסף לנימוקיהם, סברא מעניינת לאסור את עצם השימוש ב"פאה הנכרית" שכן, בזמנם היו הפאות הנכריות מיוצרות משער שנגזז ממתים, ועל כן יש להימנע מחבישת פאות אלו מאחר שהשימוש בהן כרוך באיסור הנאה ממת.

אחד מן הפוסקים החוששים לאיסור זה הוא רבי אברהם תאומים זצ"ל, אשר בספרו שו"ת חסד לאברהם (מהדורה תניא חלק אהע"ז סימן פ"ז) כתב, שנוסף בזמנינו איסור חדש, שרוב הפאות מיוצרות משער מתים. בדבריו הוא מוסיף ואומר, שלמרות שפאות אלו מיוצרות משער גויים, מכל מקום, מאחר שאף מתי הנכרים אסורים בהנאה מדרבנן, ויתכן שאף מדאורייתא, אסור להשתמש בפאות אלו. בימינו רוב הפאות מיוצרות מחומרים סינטיים למיניהם ואינן עשויות משער אדם, למעט פאות המיוצרות בהזמנה מיוחדת אשר חלקן עשויות משער אדם. גם אותן אין מייצרים משערות מתים, אלא רוכשים אותן מאנשים המגדלים את שערותיהם כדי למוכרן תמורת סכום הגון, ועל כן כיום אין לחשוש לאיסור זה של הנאה מן המת.

דף נא/א בעי חזקיה - שער העומד לגלח

הנחת תפילין על שער מושתל

מבואר בסוגייתנו כי שער המחובר למת מטמא, ושער שאינו מחובר למת אינו מטמא. הגמרא מביאה כי לגבי אדם שמת כאשר שערו היה מגודל בשיעור כזה שבימי חייו הוא היה נוהג לגלחו, מסתפק חזקיה אם גם שער מטמא, שכן, מחד גיסא למעשה שער זה הוא חלק מן המת, אך מאידך גיסא, הן כלל נקוט בידינו כי "כל העומד ליגזז כגזוז דמי", וממילא שער זה נחשב כאילו אינו חלק מן המת.

הנחת תפילין על שער ארוך העומד לגזיזה: יש לדון אם שער ארוך באופן חריג, העומד לגזיזה, מהווה חציצה להנחת תפילין. לכאורה, ניתן היה להוכיח ששער ארוך אינו מהווה חציצה לענין תפילין, מנזיר המצווה לגדל שער ראשו, ומאבלים המגדלים את שערותיהם בשנת האבל - הרי לנו כי שער ארוך אינו מהווה עיכוב ומניעה בקיום מצוות תפילין.

אולם, בספר "בית ברוך" (על "חיי אדם" כלל י"ד הערה בס"ק פ"ו) כתב, שיתכן לדחות הוכחה זו שכן, דווקא שער הנזיר והאבל אינו מונע את קיום מצוות הנחת התפילין, משום ש"אינו עומד להגזז" כי הם אינם מתכוונים להסירו. מה שאין כן אדם רגיל, ששערותיו גדולות וארוכות, נחשבות הם כגזוזות, שהרי "כל העומד להגזז כגזוז דמי".

אף על פי כן קובע בעל הבית ברוך, שאפילו שערות ארוכות בצורה יוצאת דופן העומדות לגזיזה - אינן חוצצות להנחת תפילין, וכן הכריע כבר בשו"ת ארץ צבי להגאון מקויזיגלוב הי"ד, אולם, לכתחילה אין לגדל שערות ארוכות במקום הנחת תפילין.

אמנם מדברי המשנה ברורה (סימן כ"ז ס"ק ט"ו) עולה, כי השערות הגדולות נחשבות כחציצה לתפילין [ואין אומרים בהם "היינו רביתייהו"]. לפיכך, מלבד העובדה שעקב ריבוי השער אין התפילין מהודקות ומונחות על מקומן כדן, יש להמנע מגידול שער ארוך אפילו כשאינו עומד להגזז, מחמת חציצתו לתפילין (וכן כתב בספר כף החיים).

אדם החובש פאה נכרית כיצד יניח תפילין: הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה או"ח חלק ד' סימן מ' אות י"ח) דן לגבי אנשים המשתמשים באמצעים שונים כדי למלא את מקום שער ראשם שנשר.

בעל אגרות משה מתייחס בדבריו לאנשים המשתילים שער על ראשם וקובע, שבין אם כבר נקלטו השערות בקדקדו של המושתל ובכך נהיו חלק מגופו, ובין אם עדיין הוא מצוי בעיצומו של תהליך ההשתלה והשערות עדיין לא נקלטו בראשו באופן וודאי, רשאי אותו אדם להתעטר בתפילין על השער המושתל בלא חשש לחציצה. טעם הדבר: מאחר שאין הוא מתכוון להסיר שערות אלו, אלא אדרבה כל רצונו הוא שיוותרו על ראשו לאורך ימים.

אולם, אדם החובש לראשו פאה נכרית שניתן להסירה בכל עת, רשאי להניח את התפילין בבית הכנסת על גבי הפאה אך לא יברך על הנחתן אף על פי שהפאה מיועדת לנאותו ואין הוא מסירה מראשו כאשר הוא מצוי בין הבריות, וכשיבוא לביתו יסיר את הפאה הנכרית מראשו ויחזור ויניח את התפילין בברכה.

ועתיד לעבר. הוא היה מהפך בחררה בכל מעשיו בבית המרזח, סובר וסותר, מעלה אפשרות ודוחה את עצמו, שעות ארוכות; לו היה קונה עשר חביות פחות, ומערב יותר מים ביי"ש, ולו היה משכים קום ומלקט את ביצי התרנגולות, ולו היה מתקן את גג ביתו במועד ולא נזקק לאחר מכן לתיקון רב-מעות, ולו היה מקפיד להשרות אווירה רגועה בקרב אורחיו, ולו היה מוכר גם מיני סדקית, ולו היה מעלה את מחירה של כל כוסית בפרוטה אחת, או להיפך, מוריד את מחירה של כל כוסית בשתי פרוטות ומעודד את הקנייה, ולו היה מפרסם עצמו ביתר שאת, ולו לא היה עוסק כלל במירזח, ולו היה רוכש כמות עצומה של יי"ש ולפתע היה מחירו מאמיר, ולו...

הבוקר אור.

בעגמומיות פקח את עיניו והביט בקירות האפורים. נוגה ונדכה לא ידע כלל כמה זמן הוא אסור, ולדידו התקדמות הזמן התבטאה בחילופי הימים והלילות בלבד. אור יום קלוש היה מבשר עת תחילתן של שעות-שעמום נוראות. הוא העדיף את הלילה על פני היום. מחשבותיו והרהוריו לא היו יכולים להפליג אל המרחבים בעוד עיניו מוקפות בכתלים עבים. בלילות, עת חושך יססה ארץ וגבולות מיטשטשים, היה יוצא מכלאו לשעות אחדות על כנפי-רוח.

ילדיו בגרו ללא אב, רעייתו הזדקנה בגפה, נכדיו נולדו בלא הכר את צלם פניו של סבם האומלל, בית המרזח העלה קמשונים וחרולים, ודומה היה כי מה שלא היה הוא שלא יהיה.

אותו יום אחז בו הטירוף. השלווה המדומה שעטה בה את עצמו כדי שלא ייצא משפיות דעתו, נמוגה באחת. צערו הכביר התפרץ כאשר מים אדירים. דמעה לא זלגה מעיניו מעת נטרקה הדלת מאחוריו, ועתה הופתע לגלות כי לא חרבו שקיקי דמעותיו. בייאושו כי מר הוא פסע סחרחרות בתא הצר, נקש, חבט, דפק, הכה והלם, צעק, צרח, צווח, נאנק ונאנח, וברגע של חוסר שפיות שלח את ידו אל ידית דלת-התא, כביכול תענה לו ותפתח והוא ייצא לחפשי אל המרחבים הקסומים.

הידיה נענתה.

הדלת נפתחה.

הוא יצא לחפשי.

אל המרחבים הקסומים.

התברר כי הפריץ לא התכוון להענישו במאסר ממושך רב-שנים, כי אם להבעיתו בלבד. לא היה ספק בליבו כי האסיר ימצא את דרכו אל החופש. **ילדיו** זכו מחדש באביהם, שנותיה האחרונות של רעייתו לא חלפו עליה בגפה, לנכדיו היה סב, ואפילו בית המרזח חידש ימיו כקדם, אך הוא לא. כל ימיו הנותרים על-ידו היה מייסר עצמו בשוטים ובחבלים. מדוע לא ניסיתי כל השנים ללחוץ על הידיה!

תחילתו בצער וסופו באכזבה, ומרה וקשה היתה האכזבה מן הצער.

★ ★ ★

את המסר החד והנוקב, התבקשנו להעביר על ידי יהודי מבוגר, שרק לאחר שחלף זמן רב ממחצית שנות ימיו 'התפנה' להרהר בדבר קביעת עיתים

דף נד/ב וארץ העמים

כהנים בימינו, רשאים לצאת לחו"ל?

סוגייתנו עוסקת בטומאת ארץ העמים.

טומאה זו נגזרה על ידי חז"ל, והגמרא מסתפקת מה טעם ראו חכמים לגזרה, האם "משום אווירא" או "משום גושא", כפי שיבואר להלן.

במסכת שבת (טו/א) מבארת הגמרא, כי שתי גזירות תקנו חז"ל בעניין זה. יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים (עייני אבות פרק א') תקנו את הגזירה הראשונה, שנסובה על אודות עפר ארץ העמים, שכל הנוגע בו נטמא. טעם הגזירה הוא משום שארץ העמים מלאה קברים, ויש לחשוש שמא הנוגע בעפרה יגע בעצם מת [בגודל שעורה] המטמאת את הנוגע בה ואת נושאה. לעומת זאת ארץ ישראל טוהרה מקברים (זבחים ק"ג/א), ובה לא היה כל חשש.

הגזירה השנייה נתקנה שמונים שנה לפני חורבן בית שני, והיא מחמירה יותר וקובעת כי לא זו בלבד שעפר ארץ העמים מטמא, אלא אף הנכנס אל אוויר ארץ העמים נטמא.

סוגייתנו דנה בטעם הגזירה השנייה, האם היא "משום גושא", כלומר: חז"ל החמירו יותר מאשר בגזירתם הראשונה וחששו שמא הנכנס לארץ העמים יאהיל על המתים הרבים המצויים בה, שהרי גופותיהם של מתי המבול נשקעו בחוף לארץ בלבד ולא בארץ ישראל, וכן מפני שרוב בני ישראל נהרגו בחוף לארץ [הגזירה הראשונה היתה רק מחשש שמא הנכנס לארץ העמים יגע בעצם כשעורה שאינו מטמא בטומאת אהל אלא במגע ובמשא בלבד]. אפשרות נוספת לטעמים של חכמים בגזירתם השנייה אומרת הגמרא, "משום אווירא", כלומר: חכמים רצו למנוע יציאת יהודים לארצות נכר, ועל כן גזרו שגם הנכנס לאוויר ארץ העמים נטמא. הראשונים (בעלי התוספות, הרא"ש והמפרש) בסוגייתנו מבארים, כי ההשלכה ההלכתית בין שני הטעמים תבוא לידי ביטוי באדם הנכנס לארץ העמים באופן שאינו מאהיל על המת - כגון: אדם הנכנס בתוך תיבה סגורה. אם סיבת הטומאה על ארץ העמים היא כדי שלא ייצאו לחוף לארץ, גם אדם זה נטמא שהרי סוף סוף יצא את ארץ ישראל ונכנס לחוף לארץ. ברם, אם טעם הגזירה הוא שמא ייטמא האדם מהמתים הרבים המצויים בחו"ל, הרי באופן זה אינו נטמא. למעשה, הגמרא אינה פושטת את הספק ונחלקו בזה האחרונים (עייני משנה למלך הלכות טומאת מת פרק י"א הלכה י"א, לחם משנה פרק ז' מהלכות נזירות הלכה ג' ובמשנה אחרונה אהלות פרק י"ח משנה ו').

כהנים בזמן הזה: כיוון שגזרו חז"ל טומאה על ארץ העמים, כהן הנטמא בה לוקה מכת מרדות מדרבנן (רמב"ם פרק ג' מהלכות אבל הלכה י"ג) [למעט מקרים שהתירו חז"ל להטמאות בטומאה דרבנן, כגון: ההולך לדבר מצווה ואין לפניו דרך אחרת - רמב"ם שם הלכה י"ד עיי"ש], שהרי הכהנים מזהירים שלא להטמא. לגבי כהני זמנינו דנו גדולי הדורות אם גם כיום תקף איסור היציאה לחוף לארץ משום הטומאה, כדלהלן. **אלו הלכות ציינו הטור והשולחן ערוך?** כידוע, הטור והשולחן ערוך אינם כותבים בספריהם אלא הלכות הנוגעות למעשה לאחר חורבן הבית. והנה, שניהם (י"ד סימן ס"ט) מזכירים הלכה זו של טומאת ארץ העמים! לכאורה, הרי לנו כי הלכה זו נוגעת גם בימינו ולפיכך אסורים הכהנים לשהות בחוף לארץ. אמנם, גדולי האחרונים (הב"ח, הפרישה, הש"ך והט"ז) כתבו, שהלכה זו אינה נוהגת בזמן הזה, וכלשון הש"ך: "שדין זה הוא בזמן שהיה ארץ ישראל בטוהרה אסור לכהן לצאת לארץ העמים שהיו עכו"ם קוברים מתיהם בכל מקום", ולכן בימינו אין כל עילה לאיסורם של חז"ל.

הבדל בין כהנים הדרים בארץ לאלו הדרים בחו"ל: בעל השבות יעקב (ש"ת, חלק א, סימן פ"ה) דן ארוכות בדברי הסוברים שבימינו אין לכהנים כל איסור לצאת מארץ ישראל לחוף לארץ, ולדעתו, אמנם אין לחייב כהנים הדרים בחו"ל לעלות לארץ ישראל, שהרי יש עליהם את "לחץ, זו הדחק עול הגלות", אך כהן הדר בארץ ישראל, אינו רשאי לצאת לחוף לארץ! למעט כהן היוצא ללמוד תורה, או לישא אשה, או כדי להציל יהודי מיד שוביו. **דין מעניין** מוסיף בעל השבות יעקב, הסובר שגם בימינו יש טומאה בחו"ל, שכהן המתגורר בארץ העמים, רשאי לטמא את עצמו בכל טומאה מדרבנן. וטעמו, שהרי כהן המתעסק עם מתו רשאי להטמאות גם למת אחר (טור ובי"י י"ד סימן שע"ג) מאחר והוא כבר טמא, וממילא גם כהן הנמצא בחו"ל שנגזרה עליה טומאה על ידי חכמים, הרי בכל רגע ורגע טמא הוא בטומאה דרבנן ולפיכך רשאי לטמאות עצמו בכל טומאות דרבנן. מכל מקום, בעל "שבות יעקב" מסיים, כי למעשה אין המנהג כן. את מחלוקת הפוסקים, אם מותר לכהן לצאת לחוף לארץ, תולה החתם סופר (ש"ת, י"ד סימן של"ז) בדברי סוגייתנו המסתפקת כמבואר, בטעם גזירת חז"ל. שכן, אם טעם הגזירה הוא משום **ריבוי המתים** בחוף לארץ, טעם זה היה שייך רק בימיהם שטיהרו את ארץ ישראל מן המתים, אך מאז ועד היום כבר נשפך בארץ ישראל דם יהודי רב לצערנו, ושוב אין חילוק בין ארץ ישראל לארץ העמים. אולם, לפי הטעם השני שטעם הגזירה הוא משום שחז"ל רצו למנוע יציאת יהודים לחו"ל - גם בימינו שייכת גזירה זו הלכה למעשה (מ"מאורות הדף היומי" כרך ג').

דף נה/א עד שיוציא לשם ראשו או רובו

חיוב נטילת ידיים כשמכניס את ידיו בלבד לבית הכסא

הגמרא בסוגייתנו מביאה את גזירת חז"ל שגזרו טומאה ב"ארץ העמים", כלומר: כל אדם היוצא מארץ ישראל נטמא בו ברגע שהניח את רגליו על קרקע חוף לארץ, וחייב לטהר את עצמו כאדם

לתורה - וירא כי טוב. לצד האושר הענוג, ההנאה הצרופה והשמחה העילאית, אין חדלה לנקר בו לרגע קט תחושת החמצה צורבת ומשפילה: מדוע לא ניסיתי כל השנים! הן בקרב הלומד תורה והנחשף לאורה, מתגמדים הבלי העולם הזה ופעמים נעשים כהבל ממש, שאין בו כלום, עד שהוא תמה על עצמו כיצד זה עם תבונת-אנוש לא השכיל לנהוג כראוי.

יהודי יקר!

יעזר ה' שתהיה מבוגר, עד מאה ועשרים, ותזכה להביט בהנאה ובאושר על השנים הרבות שבהן זכית לקבוע עיתים לתורה. הנך מוזמן כעת לפנות למוקד הדף היומי, לבירור על שיעור הקרוב לאזור מגוריך.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

צעילוי נשמת

אבי מורי החזן

הר"ר **שבת בראון** ז"ל

ב"ד עקיבא הלוי ז"ל

נלב"ע א' מרחשוון תשמ"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו החזן הר"ר **יחזקאל**

בראון ה"ו - מלברן אוסטרליה

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות

ביממה

מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

פנינים

דף נא/א רקב הבא מן העקב מהו

מלאך המות שבאדם

באבות דרבי נתן נאמר בשם רבי יוסי הגלילי כי "כל מה שברא הקב"ה בעולם - ברא באדם", בגוף האדם ישנם הרבה דברים המסמלים דברים מן העולם. בין היתר נאמר כי "מלאך המות באדם - אלה עקבי של האדם".

הגאון בעל צפנת פענח מבאר זאת על פי דברי בעלי התוספות בסוגייתנו (ד"ה רקב): רקב הבא מן העקב מהו - "ולפי שבעקבו של אדם יש בו עובי בשר שאין בו חיות" בשר עקב זה "המת" מסמל את מלאך המות שבאדם... (אישים ושיטות, 401).

דף נד/א קבר שלפני הדיבור

מדוע יחזקאל עף ברוח?

קבר של מת שנפטר לפני מתן תורה, אינו מטמא באוהל.

בכך מבאר הגר"ח קנייבסקי שליט"א ביאור נפלא בפסוק בספר יחזקאל (לז): "היתה יד רוח ה' ויוליכני ברוח ה' ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות". איך נטמא יחזקאל שהיה כהן למתים אלו? ברם, היו אלו מתים מלפני מתן תורה, כאמור בגמרא (סנהדרין דף צב) שמבני אפרים שחפצו לדחוק את הקץ במצרים היו, ולא טמאו באוהל. לפיכך הוליקו ה' ברוח דהיינו באויר שרק יאהיל על המת בלא ליגע בו ולא יטמא בכך, ולבסוף הונח בתוך הבקעה במקום שהיה פנוי מעצם...

הנטמא בטומאת מת. לא זו בלבד, אלא אף אם לא הציג את כף רגלו על קרקע ארץ העמים אלא יצא לאוויר חוץ לארץ, גם נטמא וחייב בטבילה ובהערב שמש (רמב"ם הלכות טומאת מת פרק י"א הלכה א' - ב').

מדברי גמרתנו מוכיחים בעלי התוספות, שאדם הנכנס לאויר ארץ העמים אינו נטמא אלא אם הכניס את ראשו ורובו, אך אם הכניס חלק מגופו בלבד אינו נטמא [ההוכחה היא מדברי הגמרא האומרת כי הנכנס לארץ העמים בתוך תיבה, אם הוציא את ראשו ורובו נטמא]. דין זה מצאנו גם לגבי טומאת צרעת, שאדם הנכנס לבית מנוגע בצרעת, אינו נטמא אלא אם הכניס את ראשו ורובו. אולם, אם הכניס את אחד מאיבריו בלבד אינו נטמא (נגעים פרק י"ג משנה ח').

על פי דברים אלה דן בעל בן איש חי בספר תורה לשמה (סימן כ"ג), לגבי אדם המכניס את ידיו בלבד לבית הכסא, שלכאורה לא יתחייב בנטילה שהרי לא נכנס אליו ראשו ורובו.

שונים דינו של בית הכסא מבית טמא: אולם, בהמשך דבריו הוא מחלק בסברה מעניינת, בין כניסה לבית טמא לבין כניסה לבית הכסא. שכן, אדם היוצא מבית הכסא אינו צריך לשטוף את כל אבריו במים אלא רק את ידיו. הרי לנו שרוח הטומאה שבבית הכסא שורה דווקא על הידים, ועל כן גם אם הכניס את ידיו בלבד עליו לנטלן ואינו דומה לאדם המכניס את ידיו לבית המנוגע (סימן כ"ד ס"ק כ"ו).

אולם, לגבי המכניס יד אחת בלבד לבית הכסא, כתב בעל תורה לשמה שאינו צריך ליטול את שתי ידיו, אלא את היד שהכניס בלבד. וטעמו, משום שאין ה"רוח רעה" המצוייה בבית הכסא מתפשטת על היד השנייה. אולם, הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל (שו"ת אור לציון חלק ב' פרק א' סימן י"ג), הדן אף הוא בנושא זה, כתב: "טוב שיטול שתי ידיו", מאחר שלדעתו יש לחשוש שהרוח הרעה נאחזת גם ביד השנייה שלא הוכנסה לבית הכסא.

נטילת ידיים במים ששהו בבית הכסא: בקשר לכך מעניין לציין את דברי בעל מנחת יצחק (שו"ת חלק ג' סימן ס"ג) הכותב, שלכאורה אין הרוח הרעה שבבית הכסא שורה על מאכלים. בדבריו הוא מסתמך על הלקוטי מהרי"ח (דברים הנוהגים בסעודה) הכותב, שהרוח הרעה אינה שורה אלא על האדם, מאחר **ויש בו קדושה** ובכך מקבלת הרוח רעה יניקה וחיות מהאדם, אך אינה שורה על מים עצים ואבנים. אולם, הוא מוסיף, שלמעשה יש לחשוש לדברי הגה"ק מהר"ש מבעלזא זצ"ל, הסובר שאין לאכול מאכלים ששהו בבית הכסא. בעל מנחת יצחק מוסיף שאכן כך נוהגים העולם. אמנם (עיי"ש ובאשי ישראל פרק נ"ג סעיף י"ב ובהערה ל"ו), במקרה שזקוק למים כדי ליטול ידיו לאחר מכן, אפשר להוציא מבית הכסא מים ששהו שם וליטול בהם.

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

